

ปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี

The Administrative Factors and Administrative Process Affecting the Performance of Responsible Officers in Health Consumer Protection in Udonthani Province

วรรณลดา กลิ่นแก้ว (Wanlada Klinkaew)* ดร.พีรศักดิ์ ศรีฤๅชา (Dr.Pirasak Sriruecha)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 177 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน พิชเซอร์เอ็กแซ็ก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและสเปียร์แมน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานีอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี ปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี ส่วนปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนายการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ กระบวนการบริหารด้านการอำนวยความสะดวก ปัจจัยทางการบริหารด้านกำลังคน และกระบวนการบริหารด้านการควบคุม สามารถทำนายได้ร้อยละ 34.4

ABSTRACT

The purpose of this cross-sectional descriptive research aimed to study level of administrative factor and administrative process affecting performance of responsibility officers in health consumer protection in Udonthani province. The studied sampling group included 177 health personnel, who were responsible for health consumer protection. Statistical analysis by using frequency, percentage, mean, standard deviation, median, Fisher's exact Test, Pearson's product moment correlation coefficient, Spearman's correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis. The results showed that level of performance of responsibility officers in health consumer protection in Udonthani province was at

* นักศึกษา หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

moderate level. The demographic characteristics were not correlated with the performance of responsibility officers in health consumer protection in Udonthani province. The administrative factors and the administrative process had moderate positive relationship to the performance of responsibility officers in health consumer protection. The administrative factors and the administrative process could jointly predict the level of performance of responsibility officers in health consumer protection in Udonthani province were directing, man and controlling, were able to predict the performance of responsibility officers in health consumer protection in Udonthani province at 34.4 %

คำสำคัญ : งานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข ปัจจัยทางการบริหาร กระบวนการบริหาร

Key Words : Health consumer protection, Administrative factor, Administrative process

บทนำ

งานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข เป็นการดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยและไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบในการใช้และบริโภคผลิตภัณฑ์ต่างๆ โดยมีการดำเนินงานหลายด้านทั้งเชิงรุก ได้แก่ การให้ความรู้แก่ประชาชน ผู้ประกอบการ และในเชิงรับ ได้แก่ การตรวจเฝ้าระวัง และดำเนินการทางกฎหมายแก่ผู้กระทำผิด ซึ่งงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขนี้ นับเป็นกิจกรรมที่สำคัญในงานสาธารณสุขชุมชน ได้มีการดำเนินงานมาเป็นระยะเวลายาวนานพอสมควร จนมีแผนงานที่ชัดเจนในแผนพัฒนาสาธารณสุข ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) โดยเริ่มในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตเมืองก่อน ต่อมาจึงขยายแผนสู่ภูมิภาค โดยเป้าหมายครอบคลุมประชากรทุกหมู่บ้าน ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ก็ได้กำหนดมาตรการในการดำเนินการต่อจากแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 7 โดยให้ความสำคัญเด่นชัดเป็นรูปแบบมาก ซึ่งรัฐบาลทุกสมัยได้ให้ความสำคัญกับงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข โดยการกำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายรัฐบาล โดยตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนพัฒนาสุขภาพ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งเป็นแผนปัจจุบัน ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคไว้อย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้ทำให้ขยายขอบข่าย

และการเข้าถึงประชาชนโดยเฉพาะส่วนภูมิภาค (กระทรวงสาธารณสุข, 2550)

งานด้านคุ้มครองผู้บริโภคได้รับการเปลี่ยนแปลงมาเป็นระยะๆ โดยมาตรา 57 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดสิทธิด้านสุขภาพของประชาชนไว้ทั้งหมด 6 ข้อ โดยหนึ่งในนั้นได้ระบุเกี่ยวกับเรื่องของการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคไว้ว่า “สิทธิที่จะร่วมตรวจสอบเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพโดยผ่านทางองค์กรอิสระที่เรียกว่า องค์กรคุ้มครองผู้บริโภค” (กลุ่มกฎหมายอาหารและยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2546) แสดงให้เห็นความสำคัญของงานคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย

ซึ่งในแต่ละประเทศก็ได้มีกฎหมายคุ้มครองสิทธิต่างๆ ของประชาชนผู้บริโภค และมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี, 2542) สำหรับงานคุ้มครองผู้บริโภคสาธารณสุข ถือเป็นงานหลักที่สำคัญและสามารถแยกออกเป็นหลายๆ งาน ซึ่งหน่วยงานในส่วนกลาง (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2537) ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมวิทยาศาสตร์ การแพทย์ กองการประกอบโรคศิลปะ และสำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบ ส่วนในระดับจังหวัดจะมีหน่วยงานคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งอยู่ในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบ และ

งานในส่วนอำเภอจะมีผู้รับผิดชอบ คือ เกษีกร หรือนักวิชาการ ที่อยู่โรงพยาบาลอำเภอ เจ้าหน้าที่ สาธารณสุขประจำสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขของสถานีอนามัย เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงาน

ในการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้าน สาธารณสุขโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในระดับอำเภอ นั้น จำเป็นจะต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการเป็นสำคัญ ซึ่งหากมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการบริหารก็ช่วยให้การวางแผน การดำเนินงานต่างๆ เป็นไปได้ด้วยดี อีกทั้งยังสามารถนำเอาความรู้มาปรับใช้กับองค์กรได้ (ธงชัย, 2537) โดยความเพียงพอของปัจจัยทางการบริหารมีผลต่อการดำเนินงาน ซึ่งปัจจัยทางการบริหารประกอบไปด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และวิธีปฏิบัติ (Method) ปัจจัยดังกล่าว เรียกรวมๆ ว่า “4M's” ซึ่งถือเป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหารงาน (ทองหล่อ, 2545) ส่วนกระบวนการบริหารประกอบไปด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การบริหารบุคลากร การอำนวยการ และการควบคุม (Wehrich, Heinz and Koontz, Harold, 1993) งานจึงจะสามารถดำเนินไปสู่ความสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

แม้ว่าจะได้มีการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคมาเป็นเวลานานก็ตาม แต่งานคุ้มครองผู้บริโภค ประกอบไปด้วยงานย่อยอีกมากมายและยังเพิ่มสาขารับขึ้นอยู่เรื่อยๆ จึงอาจทำให้ยังมีการดำเนินงานยังไม่ครอบคลุมในทุกด้าน ซึ่งการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขของจังหวัดอุดรธานี มีการดำเนินงานในหลายด้านตั้งแต่ให้ความรู้แก่ประชาชน ผู้ประกอบการและแกนนำสุขภาพในชุมชน รวมถึง การตรวจเฝ้าระวัง ซึ่งได้มีการดำเนินงานหลัก แบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่ งานตรวจเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์สุขภาพ, งานอาหารปลอดภัย, งานบริการด้านสุขภาพและผลิตภัณฑ์ชุมชน, งานคุ้มครองสุขภาพจากภัยบุหรี และแอลกอฮอล์, งานเสริมสร้างความรู้และสร้างความตระหนักให้แก่ผู้บริโภคและผู้ประกอบการ (ฝ่ายงาน

คุ้มครองผู้บริโภคสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี, 2551) จากการประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี พบว่ายังมีผลการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคสาธารณสุขในระดับอำเภอไม่เท่าที่ควร โดยดูได้จากการรายงานผลการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคในระดับอำเภอในส่วนที่รับผิดชอบโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับอำเภอ ยังมีความล่าช้า ไม่ทันตามกำหนด และผลการดำเนินงานยังไม่ผ่านตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี, 2550) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภค สาธารณสุข โดยมุ่งศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัย ทางการบริหาร กระบวนการบริหาร รวมทั้งปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน เพื่อที่จะได้นำผลการศึกษามาเป็นข้อมูล ในการวางแผน พัฒนาศักยภาพบุคลากร และปรับปรุงการดำเนินงานต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ได้รับมอบหมายหรือแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขในระดับอำเภอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 246 คน

การคำนวณขนาดตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ได้คำนวณขนาดตัวอย่างในกรณีที่ทราบจำนวนประชากร โดยใช้การคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร (อรุณ มาลินี จิราพร และคณะ 2550)

$$\text{สูตรคำนวณ } n = \frac{NZ_{\alpha/2}^2 \sigma^2}{e^2(N-1) + Z_{\alpha/2}^2 \sigma^2}$$

เมื่อ n = จำนวนขนาดตัวอย่าง

N = เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ได้รับมอบหมายหรือแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขในระดับอำเภอ จังหวัดอุดรธานี ทั้งหมด 246 คน

$Z_{\alpha/2}$ = ค่ามาตรฐานใต้โค้งปกติ ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ($Z_{\alpha/2}$ หรือ $Z_{0.025} = 1.96$)

e = ค่าความแม่นยำของการประมาณค่าเท่ากับ 0.05 ซึ่งเป็นค่าความแม่นยำของการประมาณค่าที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

σ = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานได้จากการทดลองใช้เครื่องมือเรื่องปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารและผลการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภค (ที่จังหวัดขอนแก่น) ซึ่งมีค่าเท่ากับ = 0.64

คำนวณกลุ่มตัวอย่างด้วยการแทนค่าในสูตรนั้น ในการทำวิจัยครั้งนี้จึงใช้ขนาดตัวอย่าง 177 คน

การสุ่มตัวอย่าง

ดำเนินการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างมีระบบ (Systemic random sampling) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) นำรายชื่อเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี มาเรียงลำดับตามรหัสอำเภอ

2) หาช่วงของการคัดเลือกตัวอย่าง โดยใช้สูตร $I = N/n$ (วินัส, 2547)

I = ช่วงของการเลือกตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

n = จำนวนขนาดตัวอย่าง

แทนค่าในสูตร ได้ค่า $I = 2$

3) สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายเพื่อหาตำแหน่งเริ่มต้น (Random start = r) ของตัวอย่างแรก ระหว่างตำแหน่งที่ 1 และที่ 2 ได้ตำแหน่งที่ 2 เมื่อได้ตำแหน่งเริ่มต้นแล้วจากนั้นเลือกตัวอย่างในลำดับถัดไป (2, 4, 6, 8... $In+2$) จนได้ตัวอย่างครบ 177 ตัวอย่าง

ในครั้งนี้นำตัวอย่างได้ 123 ตัวอย่าง แต่ยังขาดอีก 54 ตัวอย่าง

4) ดำเนินการซ้ำวิธีเดิมโดยตัดคนที่ถูกสุ่มออก 123 ตัวอย่าง สุ่มหาจำนวนที่เหลืออีก 54 ตัวอย่าง โดยหาช่วงของการเลือกตัวอย่างใหม่ ได้เท่ากับ 3

5) สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายเพื่อหาตำแหน่งเริ่มต้น (Random start = r) ของตัวอย่างแรก ระหว่างตำแหน่งที่ 1 และที่ 3 ได้ตำแหน่งที่ 1 นับเป็นตัวอย่างที่ 124

6) สุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบต่อเนื่องจากตำแหน่งเริ่มต้นที่ 1 โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างในลำดับถัดไป (1, 3, 5, $In+3$) จนได้ขนาดตัวอย่างครบ 54 ตัวอย่าง จะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองรอบ รวม 177 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลวันที่ 10 มกราคม 2552 - 10 กุมภาพันธ์ 2552 โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและการฝึกอบรมงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข โดยลักษณะคำถามเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบและเติมข้อความ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหาร ได้แก่ ปัจจัยด้านกำลังคน ปัจจัยด้านงบประมาณและปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร แบ่งออกเป็น การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคลากร การอำนวยความสะดวก และการควบคุม

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคสาธารณสุขของจังหวัดอุดรธานี

โดยคำถามในตอนที่ 2-4 มีข้อคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) มีคำตอบให้เลือกตอบ 5 ระดับ

ตอนที่ 5 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะประชากรด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรสเกลแบ่งกลุ่ม (Nominal) และสเกลอันดับ (ordinal) ด้วยสถิติ Fisher's exact Test

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรระดับการวัดไม่ต่ำกว่าช่วงสเกล (Interval Scale) หรืออัตราส่วนสเกล (Ratio Scale) ด้วยสถิติ Pearson Product Moment Correlation ในกรณีที่ตัวแปรมีการแจกแจงปกติ และใช้สถิติ Spearman Correlation ในกรณีที่ตัวแปรมีการแจกแจงไม่ปกติ

4. วิเคราะห์ปัจจัยทำนายที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้วยสถิติการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

การแปลผล

1. ระดับปัจจัยทางการบริหารของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี และระดับกระบวนการบริหารของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) มีคำตอบให้เลือกตอบ 5 ระดับ ตามแบบมาตรวัดของลิเคอร์ท (Likert Scale) คือ ปฏิบัติมากที่สุด ปฏิบัติมาก ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติน้อย ไม่ได้ปฏิบัติ จากนั้นนำมาแปลผลโดยใช้ค่าเฉลี่ย เกณฑ์การแปลผลแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ ตามแนวคิดของ เบสท์ (Best, W., 1977)

ระดับสูง = ค่าคะแนนเฉลี่ย
3.68 – 5.00

ระดับปานกลาง = ค่าคะแนนเฉลี่ย
2.34 – 3.67

ระดับต่ำ = ค่าคะแนนเฉลี่ย
1.00 – 2.33

2. ระดับความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) แบ่งตามเกณฑ์ของ อิลิฟสัน เคริธ (Elifson, K., 1990) ดังนี้

$r = 0$ หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์

$r = +0.01$ ถึง $+0.30$ หมายถึง มีความสัมพันธ์ต่ำ

$r = +0.31$ ถึง $+0.70$ หมายถึง ความสัมพันธ์ปานกลาง

$r = +0.71$ ถึง $+0.99$ หมายถึง มีความสัมพันธ์สูง

$r = +1$ หมายถึง มีความสัมพันธ์สูงมาก

ผลการวิจัย และอภิปรายผล

1. คุณลักษณะส่วนบุคคล

จากการศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง 177 คน พบว่าเป็นเพศชาย ร้อยละ 49.15 มีอายุเฉลี่ย 36.55 ปี (S.D.= 7.62) สถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีสถานภาพคู่ คิดเป็นร้อยละ 70.62 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 87.01 ด้านประสบการณ์การทำงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขมีความรู้พื้นฐานอยู่ที่ 4.00 และพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.58 ส่วนการได้รับการอบรมพบว่า เคยรับการอบรม ร้อยละ 94.35 โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

2. ระดับปัจจัยทางการบริหารของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี พบว่า ภาพรวมปัจจัยทางการบริหารทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ปัจจัยด้านกำลังคน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ มีการดำเนินการเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ

ตารางที่ 1 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล (n = 177)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	87	49.1
หญิง	90	50.8
อายุ (ปี)		
20 – 24 ปี	8	4.5
25 – 29 ปี	25	14.1
30 – 34 ปี	41	23.2
35 – 39 ปี	50	28.2
40 – 44 ปี	16	9.0
45 – 49 ปี	26	14.7
50 ปีขึ้นไป	11	6.2
(Mean = 36.5, S.D. = 7.6, Min = 23, Max = 54)		
สถานภาพสมรส		
โสด	42	23.7
คู่	125	70.6
หม้าย / หย่า / แยก	10	5.6
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	19	10.7
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	154	87.0
สูงกว่าปริญญาตรี	4	2.3
ประสบการณ์การทำงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข		
น้อยกว่า 5 ปี	109	61.6
5 – 10 ปี	45	25.4
11 – 15 ปี	14	7.9
16 – 20 ปี	6	3.4
21 ปี ขึ้นไป	3	1.7
(Median = 4.0, Min = 0, Max = 32)		
การได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข		
เคย	167	94.3
ไม่เคย	10	5.6

และการอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านคุ้มครองผู้บริโภคสาธารณสุขอย่างต่อเนื่อง เหมาะสม และเพียงพอ ($\bar{X}$ = 3.62, S.D. = 0.67) รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ และสุดท้ายคือ ปัจจัยด้านงบประมาณ ซึ่งข้อความที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ

ชุมชนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเอกชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการวางแผนและการสนับสนุนงบประมาณเป็นอย่างดี ($\bar{X}$ = 2.95, S.D. = 0.95) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัจจัยทางการบริหารของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี

ปัจจัยทางการบริหาร	ระดับความคิดเห็น (n = 177)		แปลผล
	Mean	S.D.	
ด้านกำลังคน	3.35	0.59	ปานกลาง
ด้านงบประมาณ	3.22	0.63	ปานกลาง
ด้านวัสดุอุปกรณ์	3.27	0.61	ปานกลาง
ภาพรวม	3.28	0.61	ปานกลาง

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัจจัยกระบวนการบริหารของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี (n = 177)

กระบวนการบริหาร	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	Mean	S.D.	
การวางแผน	3.70	0.55	สูง
การจัดองค์การ	3.65	0.59	ปานกลาง
การบริหารบุคลากร	3.15	0.71	ปานกลาง
การอำนวยความสะดวก	3.50	0.59	ปานกลาง
การควบคุม	3.52	0.56	ปานกลาง
ภาพรวม	3.51	0.51	ปานกลาง

3. ภาพรวมระดับปัจจัยด้านกระบวนการบริหารของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี พบว่าทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ได้แก่ กระบวนการบริหารด้านการวางแผนอยู่ในระดับสูง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข ($\bar{X}=3.88$, $S.D.=0.77$) รองลงมาคือด้านการจัดองค์การ ด้านการบริหารบุคลากร ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการควบคุม ตามลำดับ โดยทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลางรายละเอียดดังตารางที่ 3

4. ภาพรวมระดับการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี พบว่าภาพรวมระดับการปฏิบัติงานคุ้มครอง

ผู้บริโภคด้านสาธารณสุขอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน ได้แก่ งานตรวจเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์สุขภาพ งานอาหารปลอดภัยและงานบริการด้านสุขภาพและผลิตภัณฑ์ชุมชน ตามลำดับ ส่วนงานอีกสองด้านที่พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ได้แก่ งานคุ้มครองสุขภาพจากภัยบุหรี่และแอลกอฮอล์ และงานเสริมสร้างความรู้และสร้างความตระหนักให้แก่ผู้บริโภคและผู้ประกอบการ โดยข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในด้านงานอาหารปลอดภัย คือ มีการสุ่มตรวจอาหารที่จำหน่ายในชุมชนให้ปลอดภัยจากสารปนเปื้อน ($\bar{X}=4.12$, $S.D.=0.70$) และข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์สุขภาพชุมชน ($\bar{X}=2.97$, $S.D.=1.11$) รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานคัมครองผู้บริโภคดี้านสาธารณสุขของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคัมครองผู้บริโภคดี้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี (n = 177)

การปฏิบัติงานคัมครองผู้บริโภคดี้านสาธารณสุข	ระดับการปฏิบัติงาน		แปลผล
	Mean	S.D.	
ด้านงานตรวจเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์สุขภาพ	3.42	0.73	ปานกลาง
ด้านงานอาหารปลอดภัย	3.65	0.62	ปานกลาง
ด้านงานบริการด้านสุขภาพและผลิตภัณฑ์ชุมชน	3.12	0.93	ปานกลาง
ด้านงานคัมครองสุขภาพจากภัยบุหรี่และแอลกอฮอล์	3.74	0.82	สูง
ด้านงานเสริมสร้างความรู้และสร้างความตระหนักให้แก่ผู้บริโภคและผู้ประกอบการ	3.72	0.66	สูง
ภาพรวม	3.50	0.58	ปานกลาง

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล กับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคัมครองผู้บริโภคดี้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี

คุณลักษณะส่วนบุคคล	p-value
เพศ *	0.073
สถานภาพสมรส *	0.411
ระดับการศึกษา *	0.202
การได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานคัมครองผู้บริโภคดี้านสาธารณสุข *	0.811

* วิเคราะห์โดยสถิติ Fisher's exact Test

ตารางที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และค่า p-value จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานคัมครองผู้บริโภคดี้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี

คุณลักษณะส่วนบุคคล	การปฏิบัติงานคัมครองผู้บริโภคดี้านสาธารณสุข	
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	p-value
อายุ *	0.056	0.456
ประสบการณ์การทำงานคัมครองผู้บริโภคดี้านสาธารณสุข **	0.066	0.380

* วิเคราะห์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เนื่องจากการแจกแจงปกติ

** วิเคราะห์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน เนื่องจากการแจกแจงไม่ปกติ

5. คุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคัมครองผู้บริโภคดี้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี

5.1 คุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์

การทำงานคัมครองผู้บริโภคดี้านสาธารณสุขและการได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานคัมครองผู้บริโภคดี้านสาธารณสุข ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานคัมครองผู้บริโภคดี้านสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี รายละเอียดดังตารางที่ 5 และตารางที่ 6

5.2 ปัจจัยทางการบริหาร ในภาพรวม พบว่ามีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.409$, $p\text{-value} < 0.001$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านกำลังคน ($r=0.407$, $p\text{-value} < 0.001$) และด้านงบประมาณ ($r=0.356$, $p\text{-value} < 0.001$) มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ส่วนด้านวัสดุอุปกรณ์มีความสัมพันธ์ระดับต่ำกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี ($r=0.287$, $p\text{-value} < 0.001$) รายละเอียดดังตารางที่ 7

5.3 กระบวนการบริหาร ในภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับ

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.503$, $p\text{-value} < 0.001$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านการวางแผน ($r=0.394$, $p\text{-value} < 0.001$) ด้านการจัดองค์การ ($r=0.380$, $p\text{-value} < 0.001$) ด้านการบริหารบุคลากร ($r=0.422$, $p\text{-value} < 0.001$) ด้านการอำนวยความสะดวก ($r=0.422$, $p\text{-value} < 0.001$) และด้านการควบคุม ($r=0.408$, $p\text{-value} < 0.001$) รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และค่า $p\text{-value}$ จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหาร และกระบวนการบริหารกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี

ปัจจัยทางการบริหาร และกระบวนการบริหาร	การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบใน งานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี	
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	p-value
ปัจจัยทางการบริหาร	0.409	<0.001
ด้านกำลังคน *	0.407	<0.001
ด้านงบประมาณ *	0.356	<0.001
ด้านวัสดุอุปกรณ์ **	0.287	<0.001
กระบวนการบริหาร	0.503	<0.001
การวางแผน **	0.394	<0.001
การจัดองค์การ **	0.380	<0.001
การบริหารงานบุคลากร *	0.422	<0.001
การอำนวยความสะดวก **	0.422	<0.001
การควบคุม **	0.408	<0.001

* วิเคราะห์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เนื่องจากมีการแจกแจงปกติ

** วิเคราะห์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน เนื่องจากมีการแจกแจงไม่ปกติ

ตารางที่ 8 ค่าสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ
ในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์(B)	S.E.	t	P-value
กระบวนการบริหารด้านการอำนวยความสะดวก	0.260	0.50	3.123	0.002
ปัจจัยทางการบริหารด้านกำลังคน	0.234	0.48	2.843	0.005
กระบวนการบริหารด้านการควบคุม	0.233	0.47	2.693	0.008
ค่าคงที่ = 1.002, F = 30.30, P-value < 0.001, R ² = 0.344				

6. คุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) พบว่า ตัวแปรอิสระที่ถูกนำเข้ามาสมการที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 คือ กระบวนการบริหารด้านการอำนวยความสะดวก (p-value= 0.002) ปัจจัยทางการบริหารด้านกำลังคน (p-value=0.005) กระบวนการบริหารด้านการควบคุม (p-value=0.008) ตามลำดับ รายละเอียดในตารางที่ 8

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระทั้งสามตัวสามารถรวมพยากรณ์ผลการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี ได้ร้อยละ 34.4 ได้สมการในการพยากรณ์ผลการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี ดังนี้

$$Y = 1.002 + (0.260) (\text{กระบวนการบริหารด้านการอำนวยความสะดวก}) + (0.234) (\text{ปัจจัยทางการบริหารด้านกำลังคน}) + (0.233) (\text{กระบวนการบริหารด้านการควบคุม})$$

การอภิปรายผล

ปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

ในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข ในจังหวัดอุดรธานี โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข ในจังหวัดอุดรธานี คือ กระบวนการบริหารด้านการอำนวยความสะดวก ปัจจัยทางการบริหารด้านกำลังคน และกระบวนการบริหารด้านการควบคุมโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของอินทรา (2548) พบว่า ปัจจัยทางการบริหาร กระบวนการบริหารมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงาน สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน ได้แก่ การวางแผน การควบคุม การบริหารงานบุคคลและการจัดองค์กร โดยสามารถทำนายได้ ร้อยละ 62.8 และสอดคล้องกับการศึกษาของอุมาภรณ์ (2550) ศึกษาปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสุขศึกษาของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชนโดยศึกษาในกลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชนจังหวัดขอนแก่น จำนวน 183 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านกำลังคน ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และกระบวนการบริหาร ได้แก่ การวางแผนงาน การจัดองค์กร การบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวก การควบคุม มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานสุขศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ โดยปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนายการปฏิบัติงานสุขศึกษาของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชนจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ กระบวน

การบริหารด้านการวางแผน ปัจจัยบริหารด้านงบประมาณ ปัจจัยบริหารด้านกำลังคน ร่วมกันทำนายได้ ร้อยละ 65.5 แต่แตกต่างกับการศึกษาของพจนาน (2547) ซึ่งพบว่าทรัพยากรบริหารและกระบวนการบริหาร ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพของสถานีนามัย ในจังหวัดมหาสารคาม โดยปัจจัยที่สามารถทำนายประสิทธิผลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพของสถานีนามัย ในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล คือ อายุ และ ที่พัก ซึ่งสามารถทำนายได้ ร้อยละ 16.20 ทั้งนี้คาดว่าปัจจัยที่ทำให้ผลการวิจัยออกมาแตกต่างกัน น่าจะเกิดจากรายละเอียดของงานที่แตกต่างกัน นโยบายหลักของงานสาธารณสุขในแต่ละยุคสมัยและแต่ละพื้นที่ก็แตกต่างกัน ทำให้ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้อย่างชัดเจน จึงอาศัยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งตัวแปรกระบวนการบริหารด้านการอำนวยความสะดวก ปัจจัยทางการบริหารด้านกำลังคน และกระบวนการบริหารด้านการควบคุม สามารถร่วมทำนายการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี ได้ร้อยละ 34.4

สรุปและวิจารณ์

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.85 มีอายุเฉลี่ย 36.55 ปี ($S.D.=7.62$) โดยมีกลุ่มอายุที่พบมากที่สุด คือ 35-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.29 สถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีสถานภาพคู่ คิดเป็นร้อยละ 70.62 ด้านระดับการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาคือต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 87.01 จากประสพการณ์การทำงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขมีค่ามัธยฐานอยู่ที่ 4.00 และพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มี

ประสพการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีจำนวนมากที่สุด คือ 109 คน คิดเป็นร้อยละ 61.58 ส่วนการได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขพบว่า เคยรับการอบรม ร้อยละ 94.35

2. ระดับปัจจัยทางการบริหารของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี พบว่า ภาพรวมปัจจัยทางการบริหารทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยพบว่า ปัจจัยด้านกำลังคน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ อยู่ในระดับปานกลาง และสุดท้ายคือ ปัจจัยด้านงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

3. ระดับปัจจัยด้านกระบวนการบริหารของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี พบว่า ภาพรวมระดับกระบวนการของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี พบว่า ภาพรวมกระบวนการบริหารทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการจัดองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการวางแผน อยู่ในระดับสูง ด้านการควบคุม อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการบริหารบุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง

4. ระดับการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี พบว่าภาพรวมระดับการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับดังนี้งานคุ้มครองสุขภาพจากภัยบุหรี่และแอลกอฮอล์ภาพรวมอยู่ในระดับสูง งานเสริมสร้างความรู้และสร้างความตระหนักให้แก่ผู้บริโภคและผู้ประกอบการภาพรวมอยู่ในระดับสูง งานอาหารปลอดภัยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง งานตรวจเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์สุขภาพภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง งานบริการด้านสุขภาพและผลิตภัณฑ์ชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

5. คุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีรายละเอียดดังนี้

5.1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขและการได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี

5.2 ปัจจัยทางการบริหาร ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านกำลังคน ($r=0.407$, $p\text{-value} < 0.001$) และด้านงบประมาณ ($r=0.356$, $p\text{-value} < 0.001$) มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านวัสดุอุปกรณ์ ($r=0.287$, $p\text{-value} < 0.001$) มีความสัมพันธ์ระดับต่ำทางบวกกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.3 กระบวนการบริหาร ในภาพรวม ($r=0.503$, $p\text{-value} < 0.001$) มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณารายด้านได้แก่ ด้านการวางแผน ($r=0.394$, $p\text{-value} < 0.001$) ด้านการจัดองค์การ ($r=0.380$,

$p\text{-value} < 0.001$) ด้านการบริหารงานบุคคล ($r=0.422$, $p\text{-value} < 0.001$) ด้านการอำนวยการ ($r=0.422$, $p\text{-value} < 0.001$) และด้านการควบคุม ($r=0.408$, $p\text{-value} < 0.001$) พบว่าทุกด้านมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่าปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน และปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคได้แก่ กระบวนการบริหารด้านการอำนวยการ ปัจจัยทางการบริหารด้านกำลังคน และกระบวนการบริหารด้านการควบคุม นอกจากนี้ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความสำคัญในเรื่องของความรู้ ทักษะ การฝึกอบรม และงบประมาณ จึงขอเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. คณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขระดับอำเภอควรมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขให้มากขึ้น นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการบริหารด้านการอำนวยการในทุกระดับควรเพิ่มความรวดเร็วเพื่อให้ผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ควรให้ความสำคัญกับเรื่องกำลังคน โดยมีการประเมินอัตรากำลังเปรียบเทียบกับภาระงานคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อหาอัตรากำลังที่เหมาะสมหรือให้หลายหน่วยงานมีการดำเนินงานร่วมกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

3. ควรเพิ่มเรื่องกระบวนการบริหารด้านการควบคุม โดยจัดให้มีการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลชุมชน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ สถานีอนามัย เป็นลำดับ อย่างต่อเนื่อง เพื่อทราบปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข และสนับสนุนการดำเนินงานได้อย่างทันทั่วถึง

4. จากการศึกษานี้ ถึงแม้จะพบว่าการฝึกอบรมจะไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงาน อาจเป็นเพราะงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขเป็นงานที่ต้องใช้ทั้งความรู้ ทักษะ รวมถึงประสบการณ์แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ส่วนการอบรมที่ได้รับส่วนมากมักเป็นการอบรมระยะสั้น ซึ่งจะต้องมีการนำเอาความรู้และทักษะที่ได้มาประยุกต์ รวมกับประสบการณ์เพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่อยู่ดี อย่างไรก็ตามยังคงส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน ได้มีโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานผู้บริโภคด้านสาธารณสุขอยู่อย่างสม่ำเสมอ เช่น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการหรือส่งไปศึกษาดูงาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้รับทั้งความรู้ทั้งทางวิชาการและทักษะ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ได้

5. ควรมีการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มให้เพียงพอกับปริมาณงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขในแต่ละพื้นที่ และประสานกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีการแบ่งงบประมาณหรือดำเนินการร่วมกันในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพถึงปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก และทราบปัญหาอุปสรรคที่แท้จริงในแต่ละพื้นที่ ส่งผลให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงเป้าหมาย

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นที่อาจมีผลต่อการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขอื่นๆ เช่น แรงจูงใจ บรรยากาศองค์กร และการมีส่วนร่วม

3. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มของผู้บริหาร ในหลายภาคส่วนที่ต้องมีการดำเนินงานร่วมกัน เกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อประกอบการพัฒนางานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มกฎหมายอาหารและยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. 2546. คำอธิบายกฎหมายอาหารและยา. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กระทรวงสาธารณสุข. 2550. แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กองส่งเสริมงานคุ้มครองผู้บริโภค ด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. คู่มือคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ. กรุงเทพฯ:ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ทองหล่อ เดชไทย. 2545. หลักการบริหารงานสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ:สาเจริญพาณิชย์.
- ธงชัย สันติวงษ์. 2537. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ฝ่ายงานคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี. 2551. แผนการปฏิบัติงานของฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี.
- วินัส พิษวนิชย์, สมจิต วัฒนาชาญกุล และเบญจมาศ ตูลยนิติกุล. 2547. สถิติพื้นฐานสำหรับนักพร้อมการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ไมโครซอฟท์เอ็กเซล. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ: ปรกาศพิริก.
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. 2537. คู่มือปฏิบัติการงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขในส่วนภูมิภาค. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี. 2542. หนังสือรวบรวมบทความเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี. 2550. สรุปผลการดำเนินงานปีงบประมาณ 2550. เอกสารการประชุม ประจำเดือนตุลาคม 2550.
- อรุณ จิรวัดนกกุล, มานินี เหล่าไพบูลย์, จิราพร เขียวอยู่ และคนอื่นๆ. 2550. ชีวสถิติ. พิมพ์ครั้งที่ 6. ขอนแก่น: คลังนาวิทยา.
- อินทรา ปัญโญวัฒน์. 2548. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อุมาภรณ์ ชนนไพโร. 2550. ปัจจัยการบริหารและกระบวนการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตัวสุศึกษาของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Best, W. 1977. Research in education. 3rd ed. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Elifson, K. 1990. Fundamental of social statistics International edition. Singapore. :Mc Graw-Hill
- Weihrich, H., and Koontz, H. 1993. Manage A Global Perspective Mc Graw-Hill.